

K r o n i k a

tudi sam, tega je krivo pač dejstvo, da je bil iztrgan iz miljeja, v katerem se dajo take študije delati, in da mu je bil določen popolnoma nov delokrog. Toda že s to svojo študijo je ustvaril znamenito znanstveno delo, ki bo za študij slovenščine trajno ohranilo svojo temeljno vrednost, in čigar pomen sega daleč preko ozkega okvira slovenščine v probleme splošnega jezika-slovja. Ž njegovo knjigo se bo obenem tudi močno dvignilo zanimanje za slovenski jezik in slovensko književnost v francosko čitajočem znanstvenem svetu.

J. A. G.

KRONIKA

D O M A Č I P R E G L E D

Jubilej »Srbskega Književnega Glasnika«. 1. februarja 1901. je izšla prva številka te revije, ki zavzema danes v kulturnem življenju južnih Slovanov eno najuglednejših mest. Pod vodstvom Bogdana Popovića, ki je — kakor je dejal njegov sedanji urednik Svetislav Petrović — »prvi zamislil Srbski Književni Glasnik; ki ga je ustvaril; ki mu je vdahnil tako močnega životvornega duha, da v vsem, kar je najboljšega v njem, še danes živi od tega; ki je — skupno z nezabljenim in nezabnim Skerličem — najbolj zaslužen za proslavo naše hiše izmed one plemenite zajednice najboljših duhov našega naroda; in ki bo za nas vedno ostal naš učitelj in vodja» — pod vodstvom B. Popovića in J. Skerlića je Srbski Književni Glasnik v resnici skoro na mah zbral krog sebe vse najpomembnejše duhove srbskega naroda in postal centralno glasilo vsega kulturnega srbstva. Zakaž skupina, ki je započela list, ni bila kaka literarna ali politična klika, temveč grupa kulturno-zavednih mož z različnimi literarnimi in političnimi naziranjmi, a s skupno težnjo, evropeizirati kulturno in politično življenje predvojne Srbije. Zato se pomembni vpliv njih enunciacij ni omejeval zgolj na literarno in umetniško, marveč se je raztezal na celokupno kulturno-politično polje. Tudi danes je Srbski Književni Glasnik v svojem esejističnem delu med najodličnejšimi jugoslovanskimi revijami. Delo, ki ga je opravil Srbski Književni Glasnik v petindvajsetletni dobi svojega obstoja, je ogromno. Izhajajoč dvakrat mesečno (s prekinjenjem od 16. julija 1914. do 1. septembra 1920.), je izdal 453 zvezkov na 36.292 straneh. V teh zvezkih je objavil: 1304 pesmi, 502 povesti, romanov in dram, 954 raznih člankov, 161 književnih pregledov, 336 pregledov zunanje politike, 115 pregledov notranje politike, 94 znanstvenih pregledov, 249 gledaliških pregledov, 210 umetniških pregledov, 35 ekonomskih pregledov, 677 ocen in poročil, nekaj tisoč književnih in drugih beležk itd. Prvi urednik lista je bil B. Popović, od 1. januarja 1903. so stopili v uredniški odbor tudi Pavle Popović, Jovan Skerlić in Mih. Gavrilović, od 1. januarja 1905. sta urejala list Pavle Popović in Jovan Skerlić, od 1. januarja 1907. do 1. maja 1914. mu je bil urednik Jovan Skerlić, po njegovi smrti pa Pavle Popović; sedanji urednik Srbskega Književnega Glasnika je Svetislav Petrović. Pod njegovim uredništvom se je v Srbskem Književnem Glasniku tudi nekaj slovenskih pisateljev predstavilo srbskemu občinstvu.

Ljubljanski Zvon, ki je Srbski Književni Glasnik vse od njegovega početka dalje vedno spremljal z vsemi simpatijami v njegovih sorodnih prizadevanjih, mu ob njegovi petindvajsetletni proslavi, ki ni samo njegov

K r o n i k a

zaseben jubilej, temveč — lahko se reče — jubilej moderne srbske knjige sploh, najtopleje čestita!

Fran Albrecht.

Tri razstave naraščaja. Po močnem nastopu organizirane mlade umetnosti so v premoru razstavili v Jakopičevem paviljonu nekateri debutanti, katerih ne veže nikaka karakterna poteza na izrecno smer. Razstavili so v skupinah, ki so nastale slučajno, prišli so v domovino po kvalifikacijo svojega dela. Po naporih poveljnih let, v katerih se je tudi pri nas izoblikovala mlada umetniška generacija, ne le kot nasprotje k dozoreli skupini impresionistov, temveč tudi kot nositeljica izraza sodobnosti, je potrebno, da preudarimo pomen, ki ga ima nastop naraščaja.

V jeseni (od 18. oktobra do 5. novembra 1925.) sta razstavila svoja dela arhitekt Dragotin Fatur in kipar Tine Kos. Arhitektura je v zadnjih desetletjih izvršila temeljno revizijo svojega ustvarjanja; radikalno je popravila inventar starih oblik in pričela misliti na potrebe sodobnega življenja. Spočetka je uporabljala geslo praktičnosti kot izgovor za primitivnost novih form, ki so se s časom razvile in s poglobitvijo postale temelj za novo stavbno estetiko. Iz resnične potrebe je nastala obsežna literatura, ki, upoštevajoč obširni kompleks današnjih življenskih zahtev, skuša dokazati absolutno lepoto novega stavbarstva. Nova arhitektura se je rodila in razvila v deželah, ki so prve dospele do splošnih življenskih predpogojev zanjo: v Angliji, v Ameriki, v Nemčiji. Naše dežele še danes povsem naravno stoje popolnoma izven te sfere; saj smo na Slovenskem že v prvi polovici preteklega stoletja doživeli svojo zadnjo samostojno stavbarsko epoho, vse poznejše je bilo z malimi izjemami zakasnelo provincijalno prevzemanje. Tako so Faturjevi medli odsevi neke svetovne moderne arhitekture ostali le poučen vzorec brez znakov veljavnega organizma. Drugi del njegovih načrtov hoče biti nacionalen; v to svrhu se poslužuje nekaterih historičnih oblik prav zunanje dekorativno. Kako je mogoč kompromis med modernim konstruktivističnim radikalizmom in neživo frazo arhitekturnega nacionalizma? Notranje nasprotje je takšno, da čutimo v teh začetniških delih, ki hočejo obveljati in reformirati, umetniško neiskrenost. Programatično neusmerjeni Faturjevi projekti kažejo povprečen talent, ki formalno mnogokrat ostaja na stopnji diletantizma ter pogosto zabrede v neokusnost. Kako naj bi torej njegovo poučevanje o arhitekturnem gibanju predstavilo novo stavbno umetnost? Kipar Tine Kos, že znan iz prejšnjih razstav, je pokazal nekaj novih del, ki izhajajo iz različnih miselnih sfer. Njegova narava išče preproste, čutne naloge, ker ji očitvidno literarni motivi, katerim ne more prikrojiti lastne oblike, ne prijajo več. V tej sferi ji je mogoče ustvariti vsaj povprečno zadovoljiva dela. Ekskurz v monumentalno plastiko se je Kosu popolnoma ponesrečil, ker shematizira, kjer bi moral utelesiti ritem. Končno je prispel na pot, ki vodi iz primitivnega vsrkavanja vplivov v razvoj skromnih lastnih moči.

Drugo razstavljalno skupino sta tvorila slikar Jaro Hilbert in kipar Vlado Štoviček (od 13. do 27. decembra 1925). Poslednji se dobro zaveda svojega duševnega formata in v splošnem ne skuša segati preko njega. Solidna španielova šola mu je zapustila formalno zalogo, iz katere bo črpal bržčas še pravo dolgo. Mala dekorativna figura, primerna za umetno obrt, je štovičkov najboljši izdelek. Pri količnejšem večjem formatu občutno manjka organske zveze, v portretu končno mu vse tehnično znanje ne pomaga preko